

A fenntartható fogyasztás korlátai: az emberi tényező

Dr. Zilahy Gyula

Budapesti Corvinus Egyetem

Az előadás alapvetése, célja

A környezetvédelem problémáinak megoldásához a kulcs az emberi természet mélyebb megértése.

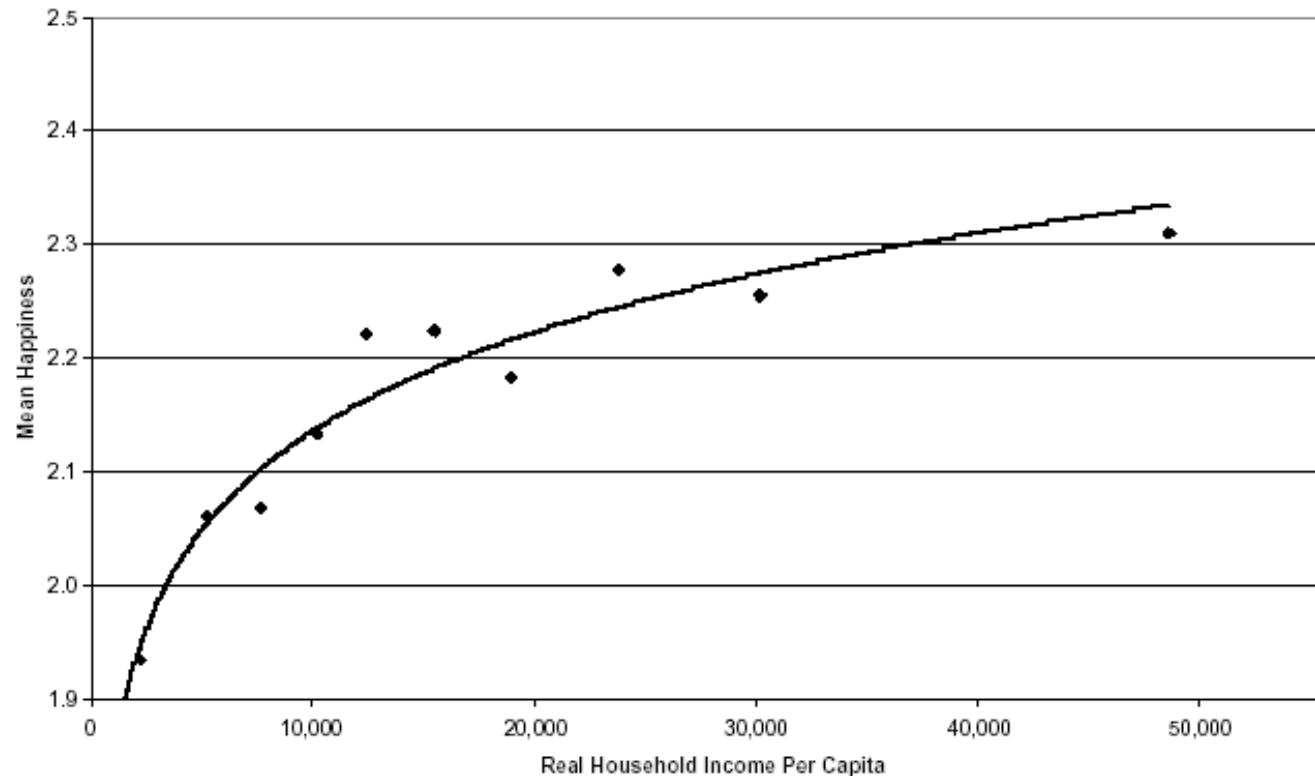
Az előadás célja egy emberközpontú megközelítés bemutatása.

Irányok

- „Miért nem működik a fenntartható fejlődés?”
- A vállalati környezetvédelem határai: vállalatok vs. fogyasztók
- Mennyi az elég: az erőforrás-szűkösség viszonylagossága
- A fejlődés felgyorsulása

Boldogság vs. anyagi jólét

Figure 4. Happiness and Per Capita Income, United States, 1994

Source : Davis and Smith, 2002.
The equation for the regression line is given in footnote 7 of the text.

Mit értünk boldogság alatt?

3 szint:

1: pillanatnyi érzések: öröm, élvezet

2: érzésekre vonatkozó ítéletek: jól-lét, megelégedettség

3: életminőség: eudaimonia (Aristotelész): az egyéni lehetőségek megvalósítása

utility vs. boldogság

Néhány érdekes eredmény/1

A negatív és pozitív érzések közötti különbségek:

- Többféle – egyféle
- Az érzés fennmaradása

Néhány érdekes eredmény/2

Az élethez való általános megelégedettség jelentős mértékben függ a kontextustól:

- pillanatnyi eseményektől
- viszonylagosság (pl.: ezüst érem)

Néhány érdekes eredmény/3

Boldogságunk becslése nem tökéletes:

- Adaptáció – de általában nem számolunk vele
- Emlékeink az élményeinkről nem tökéletesek (szélsőségek, utolsó élmény, pl. hideg víz)

Néhány érdekes eredmény/4

Boldogság ('life satisfaction') egyes országokban:

Bulgária	5,03	Olaszo.	7,24
Oroszo.	5,37	Argentína	7,25
Románia	5,88	UK	7,48
Magyaro.	6,03	Chile	7,55
India	6,21	Finnország	7,68
Cseh Közt.	6,4	USA	7,71
Nigéria	6,4	Írország	7,87
Japán	6,53	Svéd.	8,02
Franciao.	6,76	Dánia	8,16
Kína	7,05	Svájc	8,39

Néhány érdekes eredmény/5

- A 'want' és a 'like' rendszerek egymástól függetlenül működnek
- A „boldogság-program”-nak nem az a célja, hogy egyre boldogabbak legyünk, hanem az, hogy folyamatosan törekedjünk rá

Forrás: Nettle (2005) Oxford University Press

Az evolúciós gondolat fejlődése

- Darwin: 'in the distant future' the study of human psychology would be based on an evolutionary footing (The Origin of Species, 1859)
- Wilson: Szociobiológia (1975)
- Evolúciós Pszichológia: az emberi természet univerzális jellemzői, a biológiai evolúció eredménye

Az evolúciós pszichológia elvei

1. elv: Az agy fizikai rendszer, amelyet kizárólag a fizika és a kémia törvényei irányítanak. Úgy működik, mint egy számítógép.

Forrás: Leda Cosmides és John Tooby, Evolutionary Psychology: A Primer, 1997 , in: Replika, 40. szám

Az evolúciós pszichológia elvei

2. elv: A természetes szelekció oly módon alakította ki idegi áramköreinket, hogy képesek legyünk megoldani a fajunk evolúciós története folyamán felmerült problémákat.

Forrás: Leda Cosmides és John Tooby, *Evolutionary Psychology: A Primer*, 1997, in: *Replika*, 40. szám

Az evolúciós pszichológia elvei

3. elv: A tudatosság csak a jéghegy csúcsa, az elmében folyó dolgok jelentős része rejtve marad előttünk.

Forrás: Leda Cosmides és John Tooby, *Evolutionary Psychology: A Primer*, 1997, in: *Replika*, 40. szám

Az evolúciós pszichológia elvei

4. elv: A különböző adaptációs problémák megoldására különböző agyi áramkörök specializálódtak: elménk nagyszámú funkcionálisan specializálódott áramkörből áll.

Forrás: Leda Cosmides és John Tooby, Evolutionary Psychology: A Primer, 1997, in: Replika, 40. szám

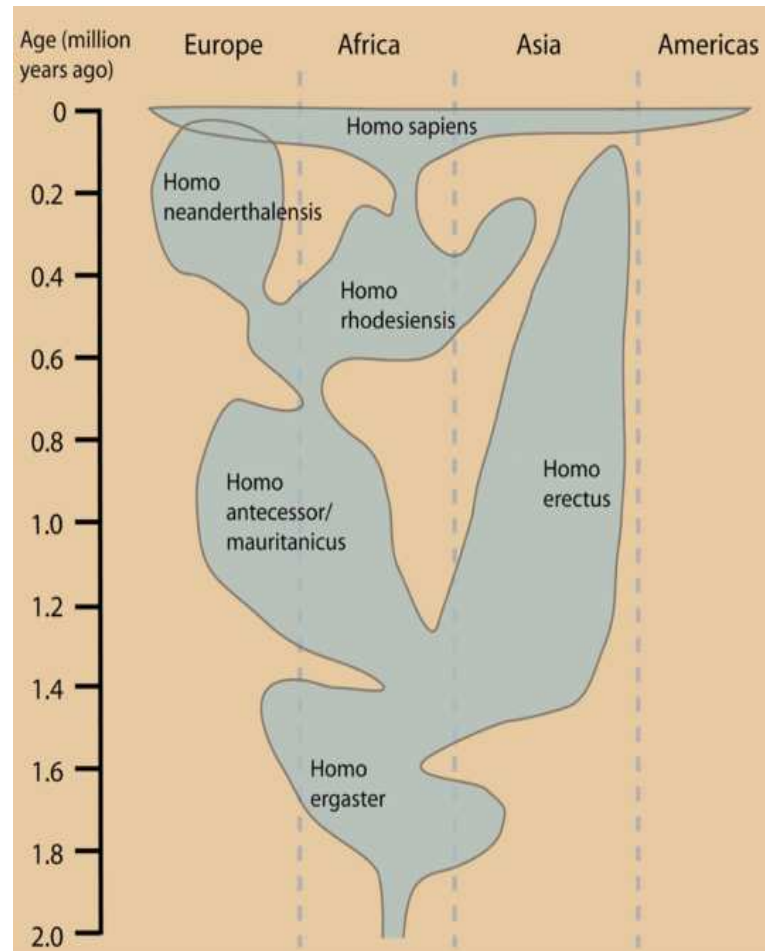
Az evolúciós pszichológia elvei

5. elv: Modern koponyánkban Pleisztocén-kori elme lakik. Az emberi elme kifejlődéséért „felelős” környezet nagyon eltér jelenlegi környezetünktől:

„A viselkedést a jelenben olyan információ-feldolgozó mechanizmusok hozzák létre, amelyek azért léteznek, mert problémákat oldottak meg a múltban – azokban az ősi környezetekben, amelyekben az emberi vonal kifejlődött.”

Forrás: Leda Cosmides és John Tooby, Evolutionary Psychology: A Primer, 1997, in: Replika, 40. szám

Időtávok

Pleisztocén

Problémafelvetés

- A Földet veszélyeztető környezeti problémák eddig nem látott veszélyt jelentenek az emberiség számára.
- Az evolúciós fejlődés időtávja azonban nem egyeztethető össze a felgyorsult technikai-társadalmi fejlődéssel:

A biológiai evolúció – bár működik –, nem hozhat alapvető változásokat 50-100 év alatt.

EP és fogyasztás

- Ősi ösztönök – megváltozott körülmények
 - különféle veszélyek
 - élelmiszerfogyasztás
- A 'conspicuous' fogyasztás szerepe
 - presztizsjavak

EP és Fenntartható Fejlődés

Az EP világnézetében úgy tűnik nincsen olyan mechanizmus, mely képes lenne megváltoztatni a materiális fogyasztás jelentőségét, illetve amely bármilyen módon a fenntartható fejlődés irányába hatna:

‘sustainability does not come naturally’

Forrás: Dawkins, 2001

Környezetvédelem és EP

A környezetvédelem optimista felfogás: felteszi, hogy olyan rögzült viselkedési mintákat is meg tudunk változtatni, melyek sok millió évvel ezelőtt alakultak ki.

Erre az optimizmusra azonban szükségünk van...

Lehetséges stratégiák

- Az EP elfogadása és a katasztrófa várása (Morrison, Easterbrook)
- Az EP alapvető téziseinek az elfogadása és kitörési pontok keresése (a kultúra, intézményrendszer szerepe)
- Az EP elutasítása és 'optimistább' elméletek keresése az emberi természet leírására

Forrás: Jackson: Evolutionary Psychology in ecological economics: consilience, consumption and contentment, Ecological Economics 41 (2002)

Köszönöm a figyelmüket!

Dr. Zilahy Gyula

Budapesti Corvinus Egyetem